

بررسی عوامل مؤثر بر به کارگیری فناوری اطلاعات سلامت در مدیریت بیماری دیابت

چکیده

مقدمه: امروزه، بیماری‌های مزمن به طور قابل توجه بیماران و نظام مراقبت سلامت را در سراسر جهان تحت تأثیر قرار داده‌اند. یکی از بیماری‌های مزمن دیابت است که به عنوان یک مشکل جهانی شناخته شده و می‌تواند بر جنبه‌های مختلف زندگی بیماران مانند وضعیت بالینی، اجتماعی و اقتصادی تأثیرگذار باشد. با توجه به عوارض طولانی مدت دیابت، کنترل این بیماری از طریق ارائه آموزش‌های خود مراقبتی و خود مدیریتی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. از اینرو، برای تسهیل خود مدیریتی دیابت استفاده از انواع فناوری‌های اطلاعات سلامت توصیه شده است. اما عوامل مختلفی ممکن است بر به کارگیری این فناوری‌ها تأثیرگذار باشند. هدف از پژوهش حاضر تعیین عوامل مؤثر بر به کارگیری فناوری اطلاعات سلامت در مدیریت بیماری دیابت بود.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع کاربردی بود که به روش کیفی در دو مرحله انجام شد. مرحله اول پژوهش مرور نظام‌یافته متون مرتبط با موضوع پژوهش در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ بود. واژه‌های مرتبط در پایگاه‌های اطلاعاتی پابمد، اسکوپوس، وب آو ساینس، پروکوئست و موتور جستجوی گوگل اسکولار جستجو شدند و در نهایت تعداد ۲۸ مقاله مورد بررسی قرار گرفت. مرحله دوم پژوهش به صورت مصاحبه نیمه ساختاریافته با هشت بیمار و ۱۰ نفر از پزشکان متخصص در مرکز تحقیقات غدد و بیماری‌های متابولیسم دانشگاه علوم پزشکی ایران و بیمارستان حضرت رسول (ص) انجام شد. روش تحلیل داده‌ها در مرحله اول روایتی بود. در مرحله دوم ابتدا فایل‌های صوتی ضبط شده به متن برگردانده شدند و سپس داده‌ها با استفاده از روش تحلیل چارچوبی تحلیل شدند. در انتهای مرحله دوم پژوهش، به منظور مقایسه نتایج مرحله اول و دوم پژوهش و ارائه جمع‌بندی از روش مثلث سازی استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد عوامل مؤثر بر به کارگیری فناوری اطلاعات سلامت در مدیریت دیابت را می‌توان به دو دسته عوامل انگیزشی و عوامل بازدارنده تقسیم کرد. عوامل انگیزشی بر اساس مرور نظام‌یافته عبارت بودند از عوامل سازمانی مانند آموزش و معرفی فناوری جدید، عوامل فنی مانند کاربرپسند بودن، عوامل اقتصادی مانند ارائه خدمات رایگان به بیماران، عوامل فردی مانند تحصیلات بالا و عوامل اخلاقی- قانونی مانند حفظ حریم خصوصی و امنیت. عوامل بازدارنده نیز دربرگیرنده عوامل سازمانی مانند عدم وجود زیرساخت‌های مناسب و بلندمدت، عوامل فنی مانند کاربر پسند نبودن نرم افزار، عوامل اقتصادی مانند کمبود منابع مالی، عوامل فردی مانند کمبود سواد سلامت و کامپیوتر و عوامل اخلاقی-قانونی مانند نگرانی از عدم حفظ حریم خصوصی و امنیت بودند. به طور مشابه، عوامل انگیزشی مؤثر بر به کارگیری فناوری اطلاعات سلامت از دیدگاه بیماران و پزشکان به سه دسته عوامل

سازمانی مانند فرهنگ‌سازی در مورد فناوری، عوامل اقتصادی مانند ارائه خدمات رایگان به بیماران و عوامل فنی مانند کاربرپسند بودن تقسیم می‌شدند. عوامل بازدارنده نیز در چهار دسته عوامل سازمانی مانند عدم حمایت دولت و نظام سلامت، عوامل اقتصادی مانند هزینه زیاد اجرا و به کارگیری فناوری، عوامل فنی مانند کاربرپسند نبودن و عوامل فردی مانند نداشتن سواد سلامت و کامپیوتر قرار می‌گرفتند. به‌طور کلی، یافته‌ها نشان داد بسیاری از عوامل مؤثر بر به کارگیری فناوری اطلاعات سلامت در مدیریت دیابت در هر دو مرحله پژوهش با یکدیگر مشابه بودند و موارد اختلاف ممکن است مربوط به سطح دانش و تجربه مصاحبه‌شوندگان و امکانات موجود در کشور باشد.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج پژوهش حاضر، عوامل انگیزشی و بازدارنده مؤثر بر به کارگیری فناوری اطلاعات سلامت در مدیریت دیابت خود به عوامل سازمانی، عوامل اقتصادی، عوامل فنی، عوامل فردی و عوامل اخلاقی-قانونی تقسیم می‌شوند. از اینرو، ضروری است تا ارائه‌دهندگان فناوری و سازمان‌های ارائه‌دهنده خدمات مراقبت سلامت به‌منظور به کارگیری مؤثر فناوری اطلاعات سلامت در مدیریت بیماری دیابت هر یک از این عوامل را بیشتر مورد توجه قرار دهند. این امر به نوبه خود منجر به صرفه‌جویی در هزینه‌ها، ارتقاء سلامت، کاهش عوارض درازمدت دیابت و درنهایت بهبود کیفیت زندگی بیماران مبتلا به دیابت خواهد شد. همچنین، با در نظر گرفتن این عوامل احتمال موفقیت پروژه‌ها و سیستم‌های طراحی‌شده بیشتر شده و از اتلاف منابع جلوگیری خواهد گردید.

کلیدواژه: فناوری اطلاعات سلامت، مدیریت دیابت، دیابت